

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 242/05

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. augusta 2006 v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Jána Mazáka prerokoval sťažnosť J. D., Ž., a E. D., Ž., zastúpených advokátom JUDr. A. K., Č., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 125/01a takto

rozhodol:

1. Základné právo J. D. a E. D. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 125/01 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Žilina prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 125/01 konal bez zbytočných prietáhov.

3. J. D. priznáva primerané finančné zadostučinenie 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Žilina povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. E. D. priznáva primerané finančné zadostučinenie 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Žilina povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

5. Okresný súd Žilina je povinný J. D. a E. D. uhradiť trovy právneho zastúpenia 9 877 Sk (slovom deväťtisícosemstosedemdesiatsedem slovenských korún) na účet advokáta JUDr. A. K., Č., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. septembra 2005 doručená sťažnosť J. D., Ž., a E. D., Ž. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali, že postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 CF 125/01 bolo porušené ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Ústavný súd uznesením z 30. novembra 2005 prijal sťažnosť na ďalšie konanie.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti okrem iného uviedli:

„My, sťažovatelia 1,2 sme účastníkmi konania o určenie vlastníckeho práva a uloženia povinností na strane žalovaných vo veci vedenej pred Okresným súdom v Žiline, č. k. 7 C 125/2001, žalobcom v konaní je (...) a návrh zo strany žalobcu bol podaný dňa 07. 12. 2000.

Dňa 11. 09. 2001 sme podali v konaní pred Okresným súdom v Žiline 7 C 125/01 návrh o vydanie predbežného opatrenia s tým, že dňa 14. 11. 2001 Okresný súd vydal uznesenie, ktorým zakázal žalobcovi vstup na nehnuteľnosti v našom vlastníctve a zároveň nám uložil lehotu 30 dní podať na súde protinávrh o ochranu vlastníckeho práva.

Dňa 03. 12. 2001 sme na Okresný súd v Žiline, pod č. k. 7 C 125/01 podali protinávrh na uloženie povinností voči žalobcovi vypratať sporné nehnuteľnosti a uloženie povinností zákazu vstupu na tieto nehnuteľnosti.

Krajský súd v Žiline na základe odvolania žalobcu proti vydaniu predbežného opatrenia uznesením č. 8 Co 1221/02-74 zo dňa 12. 11. 2002 zmenil uznesenie Okresného súdu č. k. 7 C 125/01 zo dňa 14. 11. 2001 tak, že návrh na vydanie predbežného opatrenia zamietol. Dňa 11. 05. 2004 sme u predsedu Okresného súdu v Žiline podali na predpísanom tlačive sťažnosť na prieťahy v súdnom konaní. Dňa 06. 08. 2004 prebehlo na Okresnom súde v Žiline pod č. k. 7 C 125/01 pojednávanie. Dňa 06. 10. 2004 malo vo veci prebehnúť ďalšie pojednávanie, avšak toto bolo odročené z dôvodu neprítomnosti právnej zástupkyne žalobcu.

Posledné pojednávanie v predmetnej veci prebehlo na Okresnom súde v Žiline dňa 08. 11. 2004.

Pojednávanie bolo odročené z toho dôvodu, že účastníci konania mali v lehote 30 dní navrhnuť ďalšie dôkazy a vo veci mal byť vytýčený termín pojednávania. My sme si vo veci svoju povinnosť splnili, avšak po dobu prakticky 10 mesiacov nebol vo veci vytýčený termín pojednávania za strany zákonného sudcu.“

Sťažovatelia okrem vyslovenia porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vo svojej sťažnosti požadujú, aby im okresný súd zaplatil primerané finančné zadosťučinenie vo výške 200 000 Sk a úhradu trov konania.

Okresný súd v podstate poukázal najmä na skutkovú zložitosť sporu, ktorá bráni plynulejšiemu postupu súdu vo veci samej.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

II.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 7 C 125/01 ústavný súd zistil, že sťažovatelia sú žalovanými v konaní vedenom na základe žaloby podanej 7. decembra 2000 vo veci určenia vlastníckeho práva.

Okresný súd 27. decembra 2000 vyzval žalobcov na zaplatenie súdneho poplatku. Okresný súd uznesením 12. februára 2001 zastavil konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku.

Po zaplatení súdneho poplatku okresný súd 5. marca 2001 zrušil uznesenie, ktorým bolo konanie zastavené.

Dňa 12. apríla 2001 bola vec prevedená do registra „C“.

Okresný súd uznesením z 2. novembra 2001 nariadil predbežné opatrenie na návrh sťažovateľov.

Sťažovatelia 7. decembra 2001 podali okresnému súdu protinávrh vo veci určenia vlastníckeho práva.

Dňa 6. februára 2002 okresný súd predložil spis odvolaciemu súdu za účelom rozhodnutia o odvolaní žalobcu proti uzneseniu o nariadení predbežného opatrenia.

Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) vrátil 10. apríla 2002 okresnému súdu spis bez meritórneho rozhodnutia.

Okresný súd 14. mája 2002 vyzval žalobcu na zaplatenie súdneho poplatku za podané odvolanie. Po opätovnom predložení spisu odvolaciemu súdu 30. mája 2002 bolo uznesenie z 2. novembra 2001 krajským súdom 12. novembra 2002 zmenené a návrh na nariadenie predbežného opatrenia bol zamietnutý. Spis bol okresnému súdu vrátený 5. decembra 2002.

Pojednávanie 6. augusta 2004 bolo odročené za účelom doplnenia dokazovania.

Pojednávanie nariadené na 6. október 2004 bolo na základe žiadosti právneho zástupcu žalobcu odročené na 8. november 2004. Na pojednávaní 8. novembra 2004 okresný súd pripustil zmenu návrhu na začatie konania, pojednávanie bolo odročené na neurčito. Vec bola predložená krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní proti preddavku na dokazovanie. Krajský súd vrátil 21. decembra 2005 okresnému súdu spis bez meritórneho rozhodnutia.

Po opätovnom predložení spisu odvolaciemu súdu 21. januára 2006 bolo uznesenie zo 7. júna 2005 krajským súdom 31. marca 2006 zrušené. Spis bol okresnému súdu vrátený 18. apríla 2006.

Okresný súd 17. mája 2006 nariadil termín pojednávania na 19. júl 2006.

Ústavný súd konštatuje, že zo súdneho spisu vyplývajú v zásade tie isté údaje, ktoré uviedol vo svojom vyjadrení predseda okresného súdu.

III.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každá osoba má právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote, čo je zásadne to isté právo, ktoré pre účastníka konania zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

Otázku existencie zbytočných priet'ahov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry (napr. II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02) skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa: a) právnej a faktickej zložitosti veci, pričom zohľadňuje aj to, o čo ide sťažovateľovi pri uplatňovaní základného práva na súdnu ochranu, b) správania účastníka konania a c) spôsobu, akým v konaní postupoval súd.

a) Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je nárok na určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Okresný súd koná a rozhoduje v sporovom konaní. Ústavný súd konštatoval, že vec nemožno považovať za právne zložitú, pretože tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti prvostupňových súdov. Istú právnu zložitosť indikuje to, že vo veci sa koná nielen o žalobe, ale aj vzájomnej žalobe, ktorú podali sťažovatelia.

Z hľadiska potreby zisťovania faktického stavu je konanie zložitú a časovo náročné, lebo ako sa to ukazuje z doterajšieho priebehu konania, treba očakávať rozsiahle dokazovanie vrátane dokazovania prostredníctvom znalca.

Na zložitosť veci poukázal aj okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti sťažovateľa. Ústavný súd akceptuje toto stanovisko, avšak táto okolnosť nie je jedinou ani rozhodujúcou príčinou doterajšej dĺžky konania.

b) Ďalším kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v posudzovanom konaní, bolo správanie sťažovateľov ako účastníkov súdneho konania.

Úkony sťažovateľov podľa Občianskeho súdneho poriadku (podanie vzájomnej žaloby, návrhu na nariadenie predbežného opatrenia a odvolania proti uzneseniu) sú využitím procesných oprávnení a z časového hľadiska tieto úkony neprispeli významnejšou mierou k dlhšiemu trvaniu konania pred okresným súdom.

c) Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v spore.

Ústavný súd zdôrazňuje, že súdne konanie, ktoré začalo 7. decembra 2000, je stále vedené súdom prvého stupňa bez toho, aby bolo právoplatne rozhodnuté vo veci samej.

Okresný súd v období od začatia konania do 5. marca 2001 konal iba vo vzťahu k zaplateniu súdneho poplatku. Po uvedenom čase ústavný súd zistil tieto podstatné obdobia nečinnosti okresného súdu:

- od 5. marca 2001 (dátum zrušenia uznesenia o zastavení konania) do 2. novembra 2001 (uznesenie o nariadení predbežného opatrenia),
- od 5. decembra 2002 (dátum vrátenia spisu odvolacím súdom) do 13. júla 2004 (nariadenie pojednávania na 6. august 2004),
- od 8. novembra 2004 (pojednávanie) do 7. júna 2005 (výzva na založenie preddavku na trovy dôkazov).

Nedôsledný a zdĺhavý postup okresného súdu sa v konaní prejavil aj v tom, že krajským súdom bol v dvoch prípadoch spisový materiál okresnému súdu vrátený bez meritórneho rozhodnutia v dôsledku zistenia nedostatkov konania na okresnom súde, pre ktoré nebolo možné o podaných odvolaniach rozhodnúť.

Okresný súd bol procesne nútený odstraňovať krajským súdom vytknuté nedostatky konania, po čom bol spisový materiál opätovne predkladaný krajskému súdu. Ústavný súd preto považoval za opodstatnené na ťarchu okresného súdu započítať to obdobie, ktoré uplynulo počas predkladania spisu a jeho vracania z krajského súdu.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd dospel k záveru, že v posudzovanom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, ktoré sú porušením základného práva s'ťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote.

Okresný súd vo svojom vyjadrení sp. zn. 1SprS 83/05 z 19. mája 2006 na svoju obranu uviedol, že: *„V danom prípade účastníci neposkytujú potrebnú súčinnosť, nepredkladajú včas a kvalitné podania a dôkazy. Ak sa súd musí obrátiť na katastrálny orgán, považujem to za úkon, ktorý súd takmer nemá vykonávať, len výnimočne, je to vec účastníkov.“*

V stanovisku okresného súdu však chýba uvedenie sankčných postupov voči nedisciplinovaným účastníkom, prípadne iné procesné rozhodnutia, ktoré by riešili nedostatky v ich podaní, a preto ústavný súd túto obranu okresného súdu neakceptoval.

Ani ďalšie okolnosti uvedené v stanovisku predsedu okresného súdu nemajú povahu takých okolností, ktoré by odôvodňovali iný záver ústavného súdu o existencii zistených zbytočných prietáhov v konaní, najmä so zreteľom na to, že v konaní bola zistená takmer dvojročná nečinnosť, ktorú okresný súd nijako neodôvodnil, pričom ide o čas, ktorý by podľa ustálenej praxe všeobecných súdov postačoval aj na vykonanie znaleckého a ďalšieho dokazovania.

IV.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 7 C 125/01 konal bez zbytočných prietáhov napriek tomu, že to sťažovatelia výslovne nežiadali. Ústavný súd však považoval taký príkaz okresnému súdu za úkon nevyhnutný na to, aby sa v ďalšom konaní už nevyskytovali zbytočné prietahy.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti žiadali o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 200 000 Sk pre oboch spoločne.

Ústavný súd vychádzajúc zo svojej stabilizovanej judikatúry dospel k záveru, že stav konania v ich veci je taký, že sťažovatelia oprávnene trpia pocitom právnej neistoty, pričom súčasne sú, ako to tvrdia, obmedzení vo výkone svojho vlastníckeho práva počas neprimerane dlhej doby. Nečinnosť súdu v zistenom rozsahu nemožno podľa názoru ústavného súdu ničím ospravedlniť.

Vzhľadom na celkovú dĺžku konania, dobu trvania zbytočných prietáhov spôsobených nečinnosťou okresného súdu a zohľadňujúc konkrétne okolnosti prípadu ústavný súd priznal každému sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v sume 20 000 Sk.

V zmysle § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd rozhodol aj o úhrade trov konania úspešných sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia advokátom pred ústavným súdom. Ústavný súd priznal sťažovateľom úhradu trov konania 9 877 Sk za dva úkony právnej služby vrátane dane z pridanej hodnoty, ktoré považoval za účelne vynaložené trovy konania pred ústavným súdom, spolu s režijným paušálom za tieto úkony (vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb).

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).